

Sygn. akt: I ACa 445/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 25 września 2013 r.

Sąd Apelacyjny w Łodzi I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Dorota Ochalska - Gola
Sędziowie:	SSA Hanna Rojewska (spr.) SSA Tomasz Szabelski
Protokolant:	st.sekr.sądowy Julita Postolska

po rozpoznaniu w dniu 25 września 2013 r. w Łodzi

na rozprawie

sprawy z powództwa **E. B.**

przeciwko **Bankowi (...) Spółce Akcyjnej z siedzibą w W.**

o pozbawienie tytułu wykonawczego wykonalności

na skutek apelacji pozwanego

od wyroku Sądu Okręgowego w Łodzi

z dnia 14 lutego 2013 r. sygn. akt I C 1256/12

I. zmienia zaskarżony wyrok w punktach 1, 2 i 3 w ten sposób, że oddala powództwo i nie obciąża powódki kosztami procesu;

II. nie obciąża powódki kosztami postępowania apelacyjnego na rzecz strony pozwanej.

Sygn. akt I ACa 445/13

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem z dnia 14 lutego 2013 roku, wydanym w sprawie z powództwa E. B. przeciwko Bankowi (...) Spółce Akcyjnej w W., Sąd Okręgowy w Łodzi pozbawił wykonalności, w całości, w stosunku do E. B., tytuł wykonawczy w postaci bankowego tytułu egzekucyjnego wystawionego w dniu 22 marca 2010 roku przez Bank (...) Spółkę Akcyjną z siedzibą w W., zaopatrzonego w klauzulę wykonalności postanowieniem Sądu Rejonowego dla Łodzi - Śródmieścia w Łodzi z dnia 12 maja 2010 roku, w sprawie sygn. akt II 1Co 5173/10; zasądził od Banku (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w W. na rzecz E. B. kwotę 5.417 złotych tytułem zwrotu kosztów procesu, oraz nakazał pobrać od pozwanego

na rzecz Skarbu Państwa reprezentowanego przez Sąd Okręgowy w Łodzi kwotę 4.273 złote tytułem nieuiszczonej opłaty sądowej od uwzględnionego powództwa.

Sąd ustalił, że w dniu 17 lutego 1992 roku pomiędzy Przedsiębiorstwem (...)Sp. z o.o. z siedzibą w Ł. a (...) Bankiem (...) w Ł., została zawarta umowa nr (...) o kredyt w rachunku bieżącym, na mocy której Bank udzielił Spółce kredytu na działalność bieżącą w kwocie 1.500.000.000 dawnych polskich złotych (czyli 150.000 nowych złotych). Pierwotny termin spłaty kredytu, oznaczony na dzień 31 grudnia 1992 roku, w wyniku zawarcia w dniu 20 listopada 1992 roku aneksu do umowy, a następnie umowy o spłacie długu z dnia 31 stycznia 1994 roku i aneksu do tej umowy z dnia 17 marca 1994 rokuostał ostatecznie przedłużony do końca 1996 r. (tj. do dnia 31 grudnia 1996 r.).

Zabezpieczeniem spłaty kredytu był weksel in blanco, wystawiony przez kredytobiorcę, tj. Przedsiębiorstwo(...)Sp. z o.o. z siedzibą w Ł., a poręczony przez P. P. i E. B..

W dniu 17 lutego 1992 roku powódka E. B. podpisała deklarację wekslową. Treść wymienionej deklaracji zawierała oświadczenie powódki, iż złożyła na wekslu swój podpis jako poręczyciel za wystawcę i że wyraża zgodę na treść deklaracji. Deklaracja wekslowa nie zawierała określenia górnej granicy odpowiedzialności poręczycieli. Zastrzeżono, iż w razie wypełnienia weksla przez Bank poręczyciele powinni być na równi z wystawcą zawiadomieni o terminie płatności pod wskazanymi adresami.

W odniesieniu do wystawcy weksla własnego in blanco deklaracja wekslowa stanowiła, że Bank ma prawo wypełnić, w każdym czasie, na sumę odpowiadającą zadłużeniu w Banku łącznie z odsetkami, kosztami i prowizją oraz opatrzyć weksel datą płatności według swego uznania, zawiadamiając wystawcę listem poleconym pod wskazanym adresem, przy czym list ten powinien być wysłany najpóźniej 7 dni przed terminem płatności. Jako miejsce płatności wskazano siedzibą (...) w Ł..

Dnia 31 grudnia 1994 roku wspólnicy spółki cywilnej (...) w Ł., tj. D. G. i (...) Spółka z o.o. z siedzibą w Ł. zawarli ugodę, na mocy której dokonali częściowego rozliczenia majątku oraz zobowiązań spółki cywilnej.

W dniu 24 marca 1995 roku D. G. potwierdziła (...) Bankowi (...) w Ł. propozycję przejęcia zobowiązania Spółki (...) i kupna długu za kwotę 40.500 złotych. Do zawarcia umowy przejęcia długu nie doszło.

W 1996 roku (...) Bank (...) w Ł. wypowiedział umowę kredytu i wszczął przeciwko dłużnikowi (...) Spółce z o.o. w Ł. postępowanie egzekucyjne, które prowadził Komornik Sądowy Rewiru II przy Sądzie Rejonowym dla Łodzi - Śródmieścia w Łodzi, w sprawie sygn. akt II Km 81/96. Podstawą egzekucji był wystawiony przez wierzyciela na podstawie art. 53 ust. 2 ustawy z dnia 31 stycznia 1989 roku prawo bankowe (Dz. U. nr 4, poz. 89 ze zm.) tytuł wykonawczy. Postępowanie egzekucyjne zostało umorzone postanowieniem z dnia 26 marca 2007 r. wobec bezskuteczności egzekucji.

Pozwany Bank (...) Spółka Akcyjna z siedzibą w W. jest następcą prawnym (...) Banku (...) w Ł..

Pozwany Bank wypełnił weksel poręczony przez powódkę na kwotę 423.023,10 złotych, wpisując jako datę płatności 17 marca 2010 roku.

Pismem z dnia 9 marca 2010 roku pozwany Bank skierował do powódki wezwanie do wykupu weksla, w którym wskazał, iż weksel in blanco został przez niego wypełniony w związku z niespłaceniem w wymaganym terminie należności Banku z tytułu umowy kredytu nr 33/92 wraz z aneksem, umową o spłacie długu z dnia 31 stycznia 1994 roku i aneksem do tej umowy z dnia 17 marca 1994 roku. Wskazał, iż obliczył wysokość zadłużenia na kwotę 432.023,10 złotych na dzień 17 marca 2010 roku, tj. na dzień płatności weksla.

Jednocześnie pozwany Bank zawiadomił powódkę o możliwości zapoznania się z oryginałem weksla wypełnionego w dniu 17 marca 2010 roku.

W dniu 22 marca 2010 roku pozwany Bank wystawił na podstawie przepisu art. 96 i 97 ust. 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 roku prawo bankowe (Dz. U. nr 140, poz. 939 ze zm) bankowy tytuł egzekucyjny przeciwko dłużnikom: Przedsiębiorstwu (...) Sp. z o.o. z siedzibą w Ł., P. P. i powódce E. B..

W dniu 24 marca 2010 roku pozwany Bank wystąpił do Sądu Rejonowego dla Łodzi - Śródmieścia w Łodzi o nadanie klauzuli wykonalności opisanemu wyżej tytułowi egzekucyjnemu. Do wniosku pozwany dołączył kserokopię deklaracji wekslowej oraz kserokopię nie wypełnionego weksla in blanco.

Postanowieniem z dnia 12 maja 2010 roku Sąd Rejonowy dla Łodzi - Śródmieścia w Łodzi nadał klauzulę wykonalności bankowemu tytułowi egzekucyjnemu z dnia 22 marca 2010 roku.

W dniu 13 kwietnia 2012 roku pozwany Bank (...) SA w W. złożył u Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym dla Łodzi - Śródmieścia w Łodzi wniosek o wszczęcie postępowania egzekucyjnego przeciwko dłużnikom: Przedsiębiorstwu (...) Sp. z o.o. z siedzibą w Ł., P. P. i powódce E. B.. Postępowanie zostało wszczęte na podstawie tytułu wykonawczego w postaci bankowego tytułu egzekucyjnego z dnia 22 marca 2010 roku, zaopatrzonego w klauzulę wykonalności postanowieniem Sądu Rejonowego dla Łodzi - Śródmieścia w Łodzi z dnia 12 maja 2010 roku w sprawie sygn. akt II 1 Co 5173/10.

Po dokonaniu powyższych ustaleń Sąd Okręgowy uznał, że powództwo E. B. zasługuje na uwzględnienie.

Na wstępie podniósł, że zobowiązanie wekslowe co do zasady jest zobowiązaniem abstrakcyjnym, co oznacza, że nieprawidłowość, nieważność bądź brak przyczyny prawnej tzw. causa nie ma wpływu na ważność zobowiązania wekslowego. Nie ma również wpływu okoliczność, że nie został osiągnięty cel, dla którego wystawiono weksel. Taka regulacja uzasadnia tezę, że zobowiązanie wekslowe jest oderwane od swej podstawy prawnej, stanowiącej gospodarczą przyczynę wystawienia weksla. Abstrakcyjny charakter zobowiązań wekslowych odnosi się jedynie do weksli obiegowych, przenoszonych w trybie indosu.

Wystawca weksla własnego in blanco, składając podpis musi mieć wolę i świadomość, że zaciąga zobowiązanie wekslowe. Z brzmienia ustawy wynika, że konieczne jest porozumienie stron, które może być wyraźne lub dorozumiane.

Umowa o wręczenie weksla jest czynnością prawną kausalną, której ważność zależy od istnienia i ważności causy, rozumianej jako cel gospodarczy przysporzenia. W przypadku weksli, zwłaszcza weksli gwarancyjnych, przyczyną powstania zobowiązań w nich inkorporowanych są kausalne stosunki, najczęściej stosunki umowne, co do których strony ustanawiają zabezpieczenie w postaci wykreowania dodatkowych zobowiązań z weksla między tymi samymi stronami. Wystawienie i wręczenie weksla następuje w zaufaniu do jego odbiorcy, że kiedyś uzupełni on go zgodnie z porozumieniem. Jednakże dorozumiane porozumienie wekslowe istnieje. Założenie takie wynika z faktu, iż okoliczności powstania weksla in blanco mają charakter kausalny, wynikający z gospodarczej przyczyny jego wystawienia. Ważny weksel in blanco to taki weksel, który powinien umożliwiać wierzycielowi realizację jego praw. W razie braku upoważnienia do wypełnienia weksla jest to niemożliwe. Dlatego też do ważności wykreowania wierzycielności z weksla in blanco konieczne jest zawarcie ważnego porozumienia w tej mierze.

Następnie Sąd stwierdził, że zakres odpowiedzialności powódki E. B. jako poręczyciela wekslowego, za zobowiązania wystawcy weksla, wynika wprost z art. 32 ustawy z dnia 28 kwietnia 1936 roku prawo wekslowe (Dz. U. nr 37 poz. 282). Zobowiązanie poręczyciela wekslowego ma charakter samodzielny. O zarzutach przysługujących poręczycielowi wekslowemu rozstrzyga przepis art. 17 prawa wekslowego, przy czym jeżeli poręczyciel położył swój podpis na wekslu in blanco, o przysługujących mu zarzutach stanowi przepis art. 10 prawa wekslowego, z treści którego wynika, że jeżeli weksel niezupełny w chwili wystawienia uzupełniony został niezgodnie z zawartym porozumieniem, nie można wobec posiadacza zasłaniać się zarzutem, że nie zastosowano się do tego porozumienia, chyba że posiadacz nabył weksel w złej wierze albo przy nabyciu dopuścił się rażącego niedbalstwa. Przez pojęcie „w chwili wystawienia” uważa się chwilę

wręczenia weksla remitentowi jako pierwszemu wierzycielowi. Weksel in blanco musi w chwili przedstawienia go do realizacji zawierać wszystkie cechy ważności.

W ocenie Sądu Okręgowego, strona pozwana dokonała wypełnienia weksla in blanco, o czym poinformowała powódkę. Sąd I instancji nie podzielił poglądu powódki, że weksel nie był należycie wypełniony w dacie wystąpienia przez pozwaną Bank do Sądu o nadanie klauzuli wykonalności bankowemu tytułowi egzekucyjnemu. Niewątpliwie do wniosku o nadanie klauzuli wykonalności dołączono jedynie kserokopię niewypełnionego weksla, co nie jest jednoznaczne z tym, że w tej dacie nie istniał prawidłowo uzupełniony oryginał weksla. Z treści zeznań powódki wynika, iż nie stawiała się zarówno ona, jak i jej pełnomocnik w siedzibie Banku, celem dokonania oględzin weksla w dacie wskazanej przez stronę pozwaną. Niewątpliwie weksle są papierami wartościowymi, przechowywanymi w odpowiedni sposób, zatem nie ma możliwości dokonania ich oględzin w każdym miejscu i czasie. Z samego faktu, iż powódka nie zapoznała się z wypełnionym wekslem, zaś do wniosku o nadanie klauzuli wykonalności pozwany Bank załączył niewypełniony weksel in blanco, nie wynika, iż weksel ten nie został faktycznie wypełniony w dacie wskazanej przez pozwaną Bank. Sąd podkreślił, iż fakt i datę wypełnienia weksla potwierdził świadek P. L., którego zeznania nie budzą zastrzeżeń co do wiarygodności.

Odnosząc się do kolejnego zarzutu wypełnienia weksla in blanco po upływie terminu przedawnienia zabezpieczonego nim roszczenia ze stosunku podstawowego, Sąd podniósł, że jest to zarzut wypełnienia weksla niezgodnie z zawartym porozumieniem i może być zgłoszony na podstawie art. 10 prawa wekslowego.

Kwestię przedawnienia zobowiązań wekslowych reguluje przepis art. 70 prawa wekslowego, zgodnie z którym roszczenia wekslowe przeciwko akceptantowi przedawniają się z upływem trzech lat, licząc od dnia płatności weksla, natomiast przepis art. 71 prawa wekslowego stanowi, iż prawo powszechne określa przyczyny przerwania, zawieszenia biegu przedawnienia roszczeń wekslowych. Przerwanie przedawnienia ma skutek jedynie wobec dłużnika wekslowego, którego dotyczy przyczyna przerwania. Czym innym jest przedawnienie roszczenia ze stosunku podstawowego, a czym innym przedawnienie wekslowe. Obie instytucje różnią się istotnie między innymi, co do początku biegu przedawnienia. Termin przedawnienia roszczenia ze stosunku podstawowego, zgodnie z art. 120 k.c. rozpoczyna bieg od dnia, w którym świadczenie ze stosunku podstawowego stało się wymagalne, zaś początek terminu przedawnienia roszczenia z weksla własnego wobec wystawcy liczy się od dnia płatności weksla. Tę samą zasadę stosuje się do weksli in blanco. Przedawnienie praw z weksla in blanco nie rozpoczyna biegu od czasu jego wypełnienia. Przedawnienie roszczenia z weksla wręczonego bez wypełnienia daty płatności i bez zastrzeżeń co do daty, rozpoczyna się z dniem płatności wpisanym na wekslu przez wierzyciela wekslowego.

Treścią upoważnienia zawartego w deklaracji wekslowej towarzyszącej wystawieniu weksla in blanco, wręczonego dla zabezpieczenia określonego roszczenia, jest objęcie uzupełnienie weksla przed upływem terminu przedawnienia roszczenia podlegającego zabezpieczeniu. Odnosi się to również do przypadków użycia w deklaracji wekslowej zwrotu przewidującego możliwość wypełnienia weksla w każdym czasie oraz opatrzenia go datą płatności według uznania wierzyciela. Roszczenie wekslowe przeciwko poręczycielowi, tak samo jak przeciwko wystawcy weksla własnego ulega przedawnieniu z upływem trzech lat od dnia płatności weksla. Jeżeli jednak poręczyciel, który udzielił poręczenia na wekslu in blanco przed jego indosowaniem, podnosi zarzut z art. 10 prawa wekslowego, Sąd ma obowiązek rozważyć, czy weksel został wypełniony zgodnie z umową a w szczególności, czy w chwili jego uzupełnienia istniało nieprzedawnione roszczenie, podlegające zabezpieczeniu.

W razie uzupełniania weksla niezgodnie z udzielonym upoważnieniem, osoba, która złożyła podpis na wekslu, ma na podstawie przepisu prawa wekslowego możliwość powoływania się, że jej zobowiązanie w całości lub w części nie powstało. Porozumienie stron (deklaracja wekslowa) podlega wykładni na ogólnych zasadach. Treścią upoważnienia zawartego w deklaracji wekslowej towarzyszącej wystawieniu weksla in blanco, wręczonego dla zabezpieczenia określonego roszczenia, jest objęcie uzupełnienie weksla przed upływem terminu przedawnienia roszczenia podlegającego zabezpieczeniu.

Przedmiotem rozważenia Sądu I instancji musiała być zatem okoliczność, czy w dacie wypełnienia weksła istniało wobec powódki jako poręczycielki weksła własnego in blanco nieprzedawnione roszczenie ze stosunku podstawowego.

Sąd podniósł następnie, że w rozpatrywanej sprawie roszczenie przysługujące pozwanemu Bankowi wobec powódki jako poręczycielki, która jest osobą fizyczną nieprowadzącą działalności gospodarczej, jest związane z prowadzeniem działalności gospodarczej przez Bank. Wobec tego do przedmiotowego roszczenia będzie miał zastosowanie trzyletni termin przedawnienia.

Z dokonanych przez Sąd ustaleń faktycznych jednoznacznie wynika, iż spłata zaciągniętego przez spółkę kredytu miała nastąpić w terminie do dnia 31 grudnia 1996 roku, zatem trzyletni termin przedawnienia rozpoczął swój bieg względem kredytobiorcy w dniu 1 stycznia 1997 roku. Wymienione rozważania dotyczyły kwestii przedawnienia roszczenia ze stosunku podstawowego.

W rozpoznawanej sprawie roszczenia pozwanego Banku wobec wystawcy weksła in blanco nie uległo przedawnieniu w związku z przerwaniem biegu przedawnienia poprzez wszczęcie przeciwko niemu postępowania egzekucyjnego, które prowadził Komornik Sądowy Rewiru II przy Sądzie Rejonowym dla Łodzi - Śródmieścia w Łodzi w sprawie sygn. akt II Km 81/96. Jednak w dniu wypełnienia weksła, tj. 9 marca 2010 roku wierzytelność pozwanego Banku przeciwko powódce była już przedawniona, bowiem przerwanie biegu przedawnienia nastąpiło jedynie wobec dłużnika głównego, nie zaś przeciwko powódce jako poręczycielce. W tej sytuacji Sąd uznał, iż trzyletni termin przedawnienia roszczenia upłynął wobec powódki w dniu 1 stycznia 2000 roku. W tym stanie rzeczy za zasadny uznał zarzut przedawnienia roszczenia wobec powódki.

Biorąc pod uwagę powyższe rozważania, Sąd Okręgowy na podstawie art. 840 § 1 pkt. 1 k.p.c. pozbawił wykonalności w całości, w stosunku do E. B., tytuł wykonawczy w postaci bankowego tytułu egzekucyjnego wystawionego w dniu 22 marca 2010 roku przez Bank (...) Spółkę Akcyjną z siedzibą w W., zaopatrzonego w klauzulę wykonalności postanowieniem Sądu Rejonowego dla Łodzi - Śródmieścia w Łodzi z dnia 12 maja 2010 roku w sprawie sygn. akt II 1Co 5173/10.

W ocenie Sądu I instancji brak jest natomiast podstaw do przyjęcia, iż doszło do przejęcia długu (...) Spółki z o.o. w Ł. przez D. G.. Z treści korespondencji jaka miała miejsce między poprzednikiem prawnym pozwanego Banku a pełnomocnikiem powódki, wynika jednoznacznie, iż fakt taki nie miał miejsca, choć toczyły się rozmowy dotyczące przejęcia tego zobowiązania.

O kosztach postępowania, Sąd orzekł na podstawie art. 98 k.p.c. oraz na podstawie przepisu § 6 pkt 6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności adwokacie oraz ponoszenia przez Skarb państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz. U. Nr 163, poz. 1348 ze zm.),

Na podstawie art. 113 ust. 1 ustawy z dnia 28 lipca 2005 roku o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz. U. Nr 167, poz. 1398 ze zm.) w zw. z art. 98 k.p.c., Sąd nakazał pobrać od strony pozwanej na rzecz Skarbu Państwa reprezentowanego przez Sąd Okręgowy w Łodzi kwotę 4.273 złote tytułem nieuiszczonej opłaty sądowej.

Apelację od powyższego wyroku Sądu Okręgowego wniósł pozwany, zaskarżając wyrok w całości.

Zarzucił naruszenie prawa materialnego, tj.:

- art. 70 obowiązującego prawa wekslowego w związku z art. 71 prawa wekslowego oraz art. 120 § 1 zdanie pierwsze i art. 117 § 1 k.c. przez niesłuszne przyjęcie, że bieg terminu przedawnienia roszczeń wekslowych pozwanego Banku wobec powódki rozpoczął się w dniu 01 stycznia 1997 r. i skończył w dniu 01 stycznia 2000 r., tzn. rozpoczął swój bieg, biegł i upłynął w czasie, gdy pozwanemu Bankowi nie przysługiwały jeszcze wobec powódki roszczenia z tytułu udzielonego przez nią poręczenia wekslowego, a tym bardziej roszczenia te nie były w tym okresie czasu wymagalne, gdyż powstały one „... w dniu wypełnienia weksła, tj. 09 marca 2010r. ...” i stały się wymagalne w dniu następnym po upływie terminu jego płatności, tzn. w dniu 18 marca 2010 r.;

- art. 70 prawa wekslowego przez niesłuszne przyjęcie, że bieg terminu przedawnienia roszczeń wekslowych Pozwanego Banku wobec (...) sp. z o.o. - jako pierwszego wystawcy weksła in blanco - został przerwany postępowaniem egzekucyjnym, prowadzonym pod sygn. II Km 81/96 podczas, gdy w czasie trwania tej egzekucji, tzn. w latach 1996-2007 roszczenia wekslowe Banku wobec wystawcy weksła i jego awalistki nie powstały, gdyż weksel w tym czasie pozostawał wekslem in blanco, bez uzupełnionej m.in. daty jego płatności i sumy wekslowej, a więc brak było wówczas roszczeń wekslowych, które mogłyby podlegać i ulec przedawnieniu.

Wskazując na powyższe skarżący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku przez oddalenie powództwa w całości, z zasądzeniem od powódki na rzecz pozwanego kosztów postępowania za obie instancje, w tym kosztów zastępstwa procesowego w obu tych postępowaniu, wg norm przepisanych.

Sąd Apelacyjny zważył co następuje:

Apelacja pozwanego jest zasadna albowiem zawartym w niej zarzutom nie sposób odmówić słuszności.

Na wstępie należy podkreślić, że ustalony w przedmiotowej sprawie stan faktyczny nie jest sporny, niemniej jednak jako prawidłowy i znajdujący oparcie w zgromadzonych w sprawie dowodach, Sąd Apelacyjny przyjmuje za własny. Wynika niego bezspornie, że przed wypełnieniem weksła in blanco, co nastąpiło w dniu 9 marca 2010 roku, wierzyciel ze stosunku podstawowego, nawiązanego przez poprzednika prawnego pozwanego, tj. (...) Bank (...) w Ł. z dłużnikiem – kredytobiorcą, tj. Przedsiębiorstwem (...) Sp. z o.o. z siedzibą w Ł. występował przeciwko w/w dłużnikowi na drogę egzekucji sądowej, czym przerwał bieg przedawnienia roszczenia ze stosunku podstawowego, początek którego zasadnie przyjął Sąd Okręgowy na datę 1 stycznia 1997 roku.

Słusznie czyni skarżący w swej apelacji zarzut Sądowi Okręgowemu błędnego przyjęcia, iż roszczenia pozwanego Banku wobec wystawcy weksła in blanco nie uległo przedawnieniu w związku z przerwaniem biegu przedawnienia poprzez wszczęcie przeciwko niemu postępowania egzekucyjnego, które prowadził Komornik Sądowy Rewiru II przy Sądzie Rejonowym dla Łodzi - Śródmieścia w Łodzi w sprawie sygn. akt II Km 81/96. O ile we wcześniejszych swych rozważaniach Sąd dokonuje w sposób prawidłowy rozróżnienia przedawnienia roszczenia ze stosunku podstawowego i przedawnienia roszczenia wekslowego, o tyle nie przekłada się to na ocenę faktów, jakie ustalił.

Bezspornym jest bowiem, że roszczenie pozwanego Banku wobec wystawcy weksła in blanco, tj. Przedsiębiorstwa (...) Sp. z o.o. z siedzibą w Ł. powstało dopiero z dniem uzupełnienia weksła in blanco oraz upływu wskazanego w nim terminu płatności. Do tego momentu nie mógł rozpocząć się bieg przedawnienia roszczenia wekslowego skoro jeszcze roszczenie to nie powstało. Z taką samą sytuacją mamy do czynienia w przypadku powódki, będącej poręczycielem wekslowym.

Jak zasadnie przyjmuje sąd meriti, kwestię przedawnienia zobowiązań wekslowych reguluje przepis art. 70 prawa wekslowego, zgodnie z którym roszczenia wekslowe przeciwko akceptantowi, wystawcy weksła własnego i ich poręczycielom przedawniają się z upływem trzech lat, licząc od dnia płatności weksła.

Na co zwrócił uwagę Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 1 grudnia 2010 roku, sygn. I CSK 181/10, Lex nr 818 560) „w sytuacji dochodzenia roszczenia wyłącznie na podstawie weksła, należy odróżnić zarzut przedawnienia roszczenia wekslowego, mający źródło w art. 70 pr. weksl. i zaliczany do tzw. zarzutów obiektywnych, od zarzutu przedawnienia roszczenia ze stosunku będącego podstawą wystawienia weksła, zaliczany w aktualnym orzecznictwie Sądu Najwyższego do tzw. zarzutów subiektywnych, mieszczących się w zarzucie wypełnienia weksła in blanco niezgodnie z deklaracją wekslową. Obie instytucje różnią się istotnie, w szczególności co do początku biegu terminu przedawnienia. Zgodnie z art. 70 ust. 1 w zw. z art. 103 i art. 104 oraz art. 32 ust. 1 pr. weksl., roszczenie wekslowe przeciwko akceptantowi oraz wystawcy weksła własnego i poręczycielowi ulega przedawnieniu z upływem lat trzech, licząc od dnia płatności weksła.

Natomiast kwestia przedawnienia roszczenia ze stosunku podstawowego w odniesieniu do weksli in blanco, łączona jest w aktualnym orzecznictwie Sądu Najwyższego z upoważnieniem do wypełnienia weksła. Podzielić należy

stanowisko wyrażone w wyrokach z dnia 19 listopada 2004 r. V CK 228/04 (OSP 2005/11/130), z dnia 24 listopada 2005 r. IV CK 236/05, z dnia 15 lutego 2006 r. IV CSK 15/05, z dnia 14 lipca 2006 r. II CSK 75/06 i z dnia 14 lutego 2008 r. II CSK 522/07 (nie publ.), że w świetle art. 10 pr. weksl. weksel in blanco może być wypełniony jedynie zgodnie z upoważnieniem osoby na nim podpisanej, a wykładnia tego upoważnienia (deklaracji wekslowej) odbywa się na zasadach ogólnych art. 65 k.c., które, ze względu na ścisłą więź istniejącą pomiędzy zobowiązaniem wekslowym, a zobowiązaniem zabezpieczonym wekslem in blanco, prowadzą do wniosku, iż treścią upoważnienia objęte jest jedynie uzupełnienie weksla przed upływem terminu przedawnienia roszczenia podlegającego zabezpieczeniu. Wypełnienie weksla po upływie terminu przedawnienia roszczenia ze stosunku podstawowego jest zatem wypełnieniem weksla niezgodnie z deklaracją wekslową i osoba podpisana na wekslu może podnieść taki zarzut w ramach zarzutów przewidzianych w art. 10 pr. weksl. wskazując, że z tego względu jej zobowiązanie wekslowe nie powstało. Dla odpowiedzialności wekslowej wobec remitenta osoby, która złożyła podpis na wekslu, decydujące jest zatem wypełnienie weksla in blanco przed upływem terminu przedawnienia roszczenia podstawowego, a nie wniesienie pozwu przed upływem tego terminu. Jeżeli zatem powództwo oparte zostało wyłącznie na zobowiązaniu wekslowym, nie ma znaczenia wniesienie pozwu po upływie terminu przedawnienia roszczenia ze stosunku podstawowego, bowiem nie ten stosunek jest podstawą roszczenia, a stosunek wekslowy, który przedawnia się według swoistych zasad przewidzianych w art. 70 pr. weksl. W takiej sytuacji zarzut przedawnienia roszczenia ze stosunku podstawowego może być skutecznie podniesiony w ramach zarzutów przewidzianych w art. 10 pr. weksl., jeżeli remitent wypełnił weksel po upływie terminu przedawnienia roszczenia podstawowego.”

Stosownie do dyspozycji art. 32 prawa wekslowego poręczyciel wekslowy odpowiada tak samo, jak ten, za kogo poręczył. Zobowiązanie poręczyciela jest ważne, chociażby nawet zobowiązanie, za które poręcza, było nieważne z jakiegokolwiek przyczyny, z wyjątkiem wady formalnej. Odpowiedzialność awalisty wobec wierzyciela, posiadacza weksla, jest solidarna wraz z innymi dłużnikami zobowiązania wekslowego. Przewidziana jest ona w przepisie art. 47 prawa wekslowego. Skutki poręczenia za zapłatę weksla następują dopiero po dacie płatności tego weksla, w razie niezapłacenia w terminie. Odpowiedzialność awalisty ograniczona jest czasowo terminem przedawnienia zobowiązania wekslowego, o którym mowa w art. 70 prawa wekslowego. Przerwanie i zawieszenie biegu przedawnienia wszelkich roszczeń wekslowych wywołują zdarzenia określone w prawie powszechnym (art. 71 prawa wekslowego), tj. w przepisach art. 121 i 123kc. W art. 71 ust.2 prawa wekslowego przewidziano tylko, że przerwanie przedawnienia ma skutek jedynie wobec tego dłużnika wekslowego, którego dotyczy przyczyna przerwania. Jeżeli zatem pozwany o zapłatę sumy wekslowej zostanie, na przykład wyłącznie wystawca weksla własnego, to wniesiony przeciwko niemu pozew przerwie wyłącznie bieg przedawnienia roszczenia wekslowego przeciwko niemu, nie przerwie zaś biegu przedawnienia roszczenia wekslowego przeciwko osobie, która za niego poręczyła, ani roszczeń wekslowych przeciwko indosantom. Podobnie, jeżeli tylko jeden z dłużników wekslowych uzna dług wekslowy, na przykład wystawca weksla własnego, to przerwie przez to bieg przedawnienia roszczenia wekslowego względem siebie, nie zaś wobec poręczycieli za niego, ani indosantów.

W świetle przytoczonych powyżej regulacji bez znaczenia dla przedawnienia roszczeń wekslowych jest przedawnienie roszczeń ze stosunku podstawowego, leżących u podstaw zaciągnięcia zobowiązania wekslowego.

Ponieważ w ustalonym stanie faktycznym mamy do czynienia z wekslem in blanco, w przypadku tego typu weksli kluczowego znaczenia nabiera upoważnienie do uzupełnienia blankietu, będące elementem porozumienia (umowy) pomiędzy wręczającym i przyjmującym blankiet. Źródłem zobowiązania wekslowego osoby podpisanej na blankiecie jest ta umowa. Zobowiązanie to i odpowiadające mu roszczenie powstaje jednak dopiero po uzupełnieniu blankietu przez uprawnioną osobę zgodnie z treścią otrzymanego upoważnienia (zob. wyroki Sądu Najwyższego: z 5 II 1998 r. III CKN 342/97, OSNC 1998, nr 9, poz. 141 oraz z 17 IV 1999 r. I CKN 51/98, OSNC 2000, nr 2, poz. 27).

Przedawnienie praw z takiego weksla nie zaczyna biec przed jego wypełnieniem. Bieg przedawnienia roszczenia z weksla wręczonego bez wypełnienia daty płatności rozpoczyna się dopiero z dniem płatności wpisanym na wekslu przez wierzyciela wekslowego. Aby zatem bieg przedawnienia roszczenia mógł zostać przerwany, musi się on - rzecz jasna - najpierw rozpocząć.

Skoro, w realiach rozpoznawanej sprawy, termin przedawnienia roszczeń wekslowych powodowego banku wobec powódki jako poręczycielki wekslowej, rozpoczął swój bieg od dnia płatności spornego weksła, tj. dnia 17 marca 2010r i skończyłby się po upływie trzyletniego terminu, tj. z dniem 17 marca 2013 r., zaś w międzyczasie pozwany Bank w dniu 24 marca 2010 roku wystąpił do Sądu Rejonowego dla Łodzi - Śródmieścia w Łodzi o nadanie klauzuli wykonalności tytułowi egzekucyjnemu, wystawionemu przeciwko dłużnikom: Przedsiębiorstwu (...) Sp. z o.o. z siedzibą w Ł., P. P. i powódce E. B. i postanowieniem z dnia 12 maja 2010 roku Sąd Rejonowy dla Łodzi - Śródmieścia w Łodzi nadał klauzulę wykonalności bankowemu tytułowi egzekucyjnemu z dnia 22 marca 2010 roku, a następnie pozwany Bank (...) SA w W. w dniu 13 kwietnia 2012 roku złożył u Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym dla Łodzi -Śródmieścia w Łodzi wniosek o wszczęcie postępowania egzekucyjnego przeciwko dłużnikom: Przedsiębiorstwu (...) Sp. z o.o. z siedzibą w Ł., P. P. i powódce E. B. i postępowanie to zostało wszczęte na podstawie tytułu wykonawczego w postaci bankowego tytułu egzekucyjnego z dnia 22 marca 2010 roku, zaopatrzonego w klauzulę wykonalności postanowieniem Sądu Rejonowego dla Łodzi - Śródmieścia w Łodzi z dnia 12 maja 2010 roku w sprawie sygn. akt II 1 Co 5173/10, to nie może być żadnych wątpliwości, iż roszczenie wekslowe wobec powódki jako poręczycielki wekslowego, przedawniające się według zasad z art. 70 prawa wekslowego, nie uległo przedawnieniu. Zważyć również należy, iż skoro początek biegu terminu przedawnienia roszczenia wekslowego Banku wobec powódki jako poręczycielki wekslowej powinien być liczony od terminu płatności, przypadającego na dzień 17.03.2010r, to przerwanie tegoż biegu na skutek zdarzeń przewidzianych w art. 123 k.c. mogłoby nastąpić dopiero po nadejściu tego terminu. Wcześniejsze zdarzenia nie mogłyby wywołać takiego skutku. Byłoby to niemożliwe ponieważ – na co zwrócono uwagę już wcześniej- aby bieg przedawnienia roszczenia wekslowego mógł być przerwany, musi się on najpierw rozpocząć.

Wypada w tym miejscu zwrócić uwagę na wyrok Sądu Najwyższego z dnia 19 grudnia 2007 roku, sygn. V CSK 323/07, Lex Nr 3611457, w którym stwierdzono, że „z chwilą całkowitego wypełnienia weksła in blanco powstaje bezwarunkowe, nadające się do realizacji zobowiązanie wekslowe określonej treści. Dlatego działania podejmowane przez posiadacza weksła gwarancyjnego in blanco przed całkowitym wypełnieniem blankietu weksła, zmierzające do uzyskania dobrowolnego wykonania zobowiązania przez osoby mogące odpowiadać w przyszłości z weksła, nie mają wpływu na powstanie zobowiązania wekslowego i rozpoczęcie biegu terminu jego przedawnienia”.

Z powyższych względów bieg terminu przedawnienia roszczeń wekslowych Banku zarówno w stosunku do wystawcy weksła, jak i wobec powódki jako poręczycielki wekslowej, rozpoczął się z dniem 17.03.2010r, tj. z dniem płatności weksła. Przepis art. 70 prawa wekslowego stanowi w tej materii *lex specialis* w stosunku do art. 118 k.c.

Niemniej jednak rację ma Sąd I instancji, że powódka jako osoba, która złożyła podpis na wekslu in blanco, może – na podstawie art. 10 prawa wekslowego - powoływać się na niezgodność uzupełnienia blankietu z otrzymanym upoważnieniem, polegającą na dokonaniu uzupełnienia już po przedawnieniu się zabezpieczonego roszczenia lub na wstawieniu, jako terminu płatności weksła, daty późniejszej od uzgodnionej. Jak wspomniano powyżej kwestia przedawnienia roszczenia ze stosunku podstawowego w odniesieniu do weksli in blanco, łączona jest w aktualnym orzecznictwie Sądu Najwyższego z upoważnieniem do wypełnienia weksła. Odmienne stanowisko prowadziłoby do nieusprawiedliwionej dodatkowej ochrony roszczeń przedawnionych i praktycznie nieograniczonej w czasie odpowiedzialności poręczycielki wekslowego. (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 14 lutego 2008 r., sygn. II CSK 522/07, Lex Nr 496389)

W realiach przedmiotowej sprawy poza sporem jest, że roszczenie pozwanego Banku wobec dłużnika głównego, wynikające z długu podstawowego (umowy kredytowej), zabezpieczonego weksłem in blanco, a poręczonym między innymi przez powódkę E. B., nie uległo przedawnieniu w dacie wypełnienia weksła przez Bank jako wierzyciela, wskutek wielokrotnych zdarzeń przerywających bieg tegoż przedawnienia, szczegółowo ujętych w stanie faktycznym. Zasadnie przyjął sąd *meriti*, że termin przedawnienia roszczenia ze stosunku podstawowego, zgodnie z regułą art. 120 k.c., rozpoczyna bieg od dnia, w którym świadczenie ze stosunku podstawowego stało się wymagalne, jak i że termin przedawnienia tegoż roszczenia wynosi 3 lata. Skoro roszczenie z umowy kredytowej stało się wymagalne z dniem 1 stycznia 1997 roku od tego też momentu rozpoczął się bieg 3- letniego terminu przedawnienia roszczeń z

tego stosunku wobec kredytobiorcy. Jak już wspomniano powyżej w dacie wypełnienia weksla in blanco roszczenie ze stosunku podstawowego nie uległo przedawnieniu.

W ocenie Sądu Apelacyjnego za chybiony należy uznać pogląd Sądu Okręgowego jakoby wspomniany powyżej 3 - letni termin przedawnienia roszczenia ze stosunku podstawowego jakim jest umowa kredytowa biegł w stosunku do powódki jako poręczycielki weksla in blanco taka samo jak w stosunku do dłużnika głównego, tj. od dnia 1 stycznia 1997 roku i upłynął w dniu 1 stycznia 2000 roku. U podstaw powyższego założenia legł pogląd, że przerwanie biegu przedawnienia nastąpiło jedynie wobec dłużnika głównego, nie zaś przeciwko powódce jako poręczycielce. Choć Sąd I instancji ograniczył się tylko do powyższego lakonicznego stwierdzenia, bez wskazania szerszej argumentacji, odwołując się jedynie do stanowiska zajętego przez Sąd Najwyższy w orzeczeniu z dnia 17 marca 2011 roku, IV CSK 371/2010 oraz orzeczeniu z dnia 3 listopada 2010 roku, VCSK 142/10, to nie zasługuje ono na uwzględnienie. Wynika bowiem z niego, że Sąd potraktował powódkę nie jako poręczycielkę wekslową, lecz jako poręczycielkę cywilną, zabezpieczającą spłatę długu przez kredytobiorcę (dłużnika głównego). Tymczasem powódka E. B. nie była ani kredytobiorcą, ani poręczycielką cywilną, odpowiadającą za niespłacony przez spółkę (...) kredyt, co czyniłoby ją wraz z kredytobiorcą dłużnikiem solidarnym w rozumieniu art. 366 k.c., odpowiadającym za spłatę długu kredytowego. Solidarność obu podmiotów nie wynika w tym przypadku ani z umowy, ani z ustawy.

Nie negując oczywistej zasady, wynikającej z art. 32 i 47 prawa wekslowego, iż poręczyciel wekslowy odpowiada tak samo, jak ten, za kogo poręczył, a odpowiedzialność awalisty wobec wierzyciela, posiadacza weksla, jest solidarna wraz z innymi dłużnikami zobowiązania wekslowego należy podkreślić, że w przypadku weksla in blanco źródłem zobowiązania wekslowego osoby podpisanej na blankiecie jest umowa. Zobowiązanie to i odpowiadające mu roszczenie powstaje jednak dopiero po uzupełnieniu blankietu przez uprawnioną osobę zgodnie z treścią otrzymanego upoważnienia. Awal nie jest instytucją służącą zabezpieczeniu zapłaty długu podstawowego, stanowiącego causę dla wystawienia weksla in blanco, a jedynie instytucją służącą zabezpieczeniu zapłaty długu wekslowego, zwiększa on bowiem prawdopodobieństwo realizacji weksla. Przepis art. 47 i pozostający z nim w ścisłej relacji przepis art. 71 prawa wekslowego odnosi się wyłącznie do roszczeń wekslowych, które powstają dopiero z momentem wypełnienia weksla in blanco. Przed wypełnieniem weksla in blanco wierzyciel nie ma wobec awalisty żadnego roszczenia (ani wekslowego ani ze stosunku podstawowego), w stosunku do którego mógłby biec termin przedawnienia i który mógłby ulec przerwaniu. Błędem więc obarczone jest stwierdzenie, że termin wymagalności roszczenia wobec powódki jako poręczycielki wekslowej rozpoczął się w dniu 1 stycznia 2007 roku i od tego momentu rozpoczął bieg 3-letni termin przedawnienia ze stosunku podstawowego. Okoliczności przerywające bieg terminu przedawnienia wobec dłużnika głównego nie mogą się zatem odnosić w jakikolwiek sposób do biegu terminu przedawnienia należności pozwanego Banku wobec powódki, wynikającej z zupełnie innego tytułu.

Nieporozumieniem jest zaprezentowany na rozprawie apelacyjnej w dniu 25 września 2013 roku pogląd pełnomocnika powódki jakoby 3 - letni termin przedawnienia roszczenia Banku wobec powódki jako poręczycielki wekslowej rozpoczął bieg już w dacie złożenia podpisu na wekslu in blanco i wręczenia weksla wierzycielowi, tj. w dniu 17 września 1992 roku albowiem już w tym momencie powstaje zobowiązanie wekslowe i odpowiadające mu roszczenie wekslowe. Abstrahując od regulacji przepisów prawa wekslowego dotyczących przedawnienia roszczeń wekslowych (art. 70), we wskazanej powyżej dacie nawet nie powstaje wymagalność zobowiązania dłużnika głównego wynikającego ze stosunku podstawowego, co w rozpoznawanym stanie faktycznym nastąpiło dopiero w dniu 1 stycznia 1997 roku.

Ponadto stanowisko powyższe pozostaje w sprzeczności z tezą lansowaną przez powódkę w toku procesu, w myśl której po pierwsze zobowiązanie wekslowe z weksla in blanco powstaje dopiero po całkowitym wypełnieniu treści weksla, co nastąpiło w dniu 9 marca 2010 roku, a nie w momencie jego podpisania (17 września 1992r), po drugie, że bieg 3-letniego terminu przedawnienia względem powódki jako odpowiadającej solidarnie z dłużnikiem głównym rozpoczął się z dniem 1 stycznia 1997 roku i upłynął z dniem 1 stycznia 2000 roku.

Istotnie szereg orzeczeń Sądu Najwyższego, które zostały przytoczone we wcześniejszych rozważaniach Sądu Apelacyjnego wyrażają zgodny pogląd, w pełni aprobowany przez Sąd II instancji rozpoznający niniejszą apelację,

iż przewidziana w art. 32 zd. pierwsze ustawy z 1936 r. prawo wekslowe formuła takiej samej odpowiedzialności poręczyciela, jak tego, za którego poręczył oznacza, że do czasu puszczenia weksla w obieg, poręczyciel może powoływać się na zarzuty przysługujące wystawcy weksla in blanco i jednym z takich zarzutów jest zarzut wypełnienia weksla po upływie terminu przedawnienia zabezpieczonego nim roszczenia ze stosunku podstawowego - art. 10 pr. weksl.

W realiach przedmiotowej sprawy weksel in blanco nie został jednak wypełniony po upływie terminu przedawnienia zabezpieczonego nim roszczenia ze stosunku podstawowego, ze względów, o których była mowa już wcześniej. Wprawdzie w motywach wyroku z dnia 17 marca 2011 r. w sprawie IV CSK 371/10 (Lex nr 784973), do którego odwołuje się Sąd Okręgowy, Sąd Najwyższy rozważał podobny z występującym w sprawie niniejszej problem, to jednak trudno nie dostrzec, że Sąd Najwyższy przyjął w swych rozważaniach jakoby pozwana była poręczycielką kredytu, dlatego też może powoływać się na przedawnienie roszczenia ze stosunku podstawowego przeciwko niej, pomimo tego, że roszczenie przeciwko kredytobiorcom nie uległo przedawnieniu, gdyż bieg tego przedawnienia został przerwany na skutek skierowania przeciwko nim postępowania egzekucyjnego. Tymczasem powódka E. B. jest wyłącznie poręczycielką wekslową. Skoro więc w chwili wypełnienia przez remitenta weksla in blanco, tj. w dniu 9 marca 2010 roku nie upłynął termin przedawnienia roszczenia podstawowego, podlegającego zabezpieczeniu, za bezzasadny należało uznać zarzut powódki, wywiedziony na podstawie art. 10 prawa wekslowego.

W zakresie pozostałych dwóch zarzutów zgłoszonych w pozwie, a to dotyczących niezpełnienia weksla in blanco w dacie wystąpienia przez pozwaną Bank do Sądu o nadanie klauzuli wykonalności bankowemu tytułowi egzekucyjnemu, jak i ewentualnego przejęcia długu spółki (...) przez D. G., Sąd Apelacyjny podziela stanowisko Sądu I instancji, uznającego powyższe zarzuty za całkowicie bezzasadne, aprobując w pełni jego argumentację.

Z omówionych powyżej względów, brak było podstaw do uznania, że zostały spełnione przesłanki powództwa przeciwegzekucyjnego, wywiedzonego przez powódkę na podstawie art. 840 § 1 pkt.1 k.p.c. co skutkuje koniecznością zmiany zaskarżonego wyroku, na podstawie art. 386 § 1 k.p.c., poprzez oddalenie powództwa.

Mając na uwadze trudną sytuację życiową i materialną powódki, jak i charakter sprawy oraz występującą w sprawie dysproporcję stron procesu, Sąd Apelacyjny nie obciążył powódki, na podstawie art. 102 k.p.c. kosztami procesu za obie instancje. Choć z uwagi na szczególny, wyjątkowy charakter tego unormowania nie dopuszcza się wykładni rozszerzającej (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 14 stycznia 1974 r. II CZ 223/73, niepubl.), to istotne znaczenie dla możliwości zastosowania zasady słuszności ma zachowanie stron z punktu widzenia zasad współżycia społecznego. Właśnie wskazane powyżej okoliczności uzasadniają - w ocenie Sądu II instancji- odstąpienie od zasady odpowiedzialności za wynik sprawy (art. 98 § 1 k.p.c.) na rzecz zasady słuszności i nie obciążenie E. B. kosztami procesu.